

2
CD

Виконавська традиція співців-музик
XVIII - початку XX ст.
КОБЗА, ЛІРА, ТОРБАН, БАНДУРА

Ukrainian minstrel tradition between
the 18th - the early 20th centuries

Instruments: KOBZA, LIRA, TORBAN, BANDURA

Виконує ВОЛОДИМИР КУШПЕТ / Performed by VOLODYMYR KUSHPET

2
CD

Виконавська традиція співців-музик
XVIII – початку XX ст.
КОБЗА, ЛІРА, ТОРБАН, БАНДУРА

Ukrainian minstrel tradition between
the 18th – the early 20th centuries
Instruments: KOBZA, LIRA, TORBAN, BANDURA

Виконує ВОЛОДИМИР КУШПЕТ • Performed by VOLODYMYR KUSHPET

КОБЗА

— один з найбільш давніх українських музичних інструментів.

“Назви кобза, кобез, кобуз і т. п. можливо простежити у старовинних пам'ятках, слов'янських та неслов'янських, майже до 1250 року, а тому користування, а тим паче його винахід, повинні бути віднесені до часів ще набагато раніших” (О. С. Фамінцін). Семантичні дослідження говорять про існування схожих за назвою музичних інструментів також в інших народів: *sovkusi* – у половців, *kobiz* – у татар, *kopuz* – у турків, *kopus* – у хорватів, *koboz* – в угорців, *sooba* – у румун і т. п. Тому стверджувати щодо походження пракоби виключно на давньоукраїнських теренах необ'єктивно. Безперечно, що саме там вона набула етномузичного виразників, характерних для доби Русь-України XV–XVI ст., ставши дійсно українською кобзою. У Польщі цей музичний інструмент був улюбленим серед шляхти

(“князь Самуїл Корецький майстерно грав на кобзі”) та надихав багатьох польських поетів до творчих фантазій: “*Powiedz wdzieczna kobza moja umiie – li co дума twoja*” (Чарговський – польський поет кінця XVI ст.). В Угорщині існують відомості про кобзу з XVII ст. (Tierny. *Histoire d'Attila*. 1836. 11, 362.). Побував такий інструмент у Чехії. У Румунії навіть зберігся й понині. Одне з найдавніших свідчень про існування кобзи в Україні знаходиться у польському запису 1584 року Папюцького: “*Kozacy z wielkiej radosci... spiewajac, na kobzach grajac*” (Bartos. *Paprocki. Herby rycerstwa polskiego*. Krakow, 1584, c. 107).

Цюправда, звали такого кобзаря у XVII ст. “кобезник” (*kobeznik* – *Zimowicz. Sielanki*, c. 147.). У певних колах і понині вважають, що кобза у давні часи зникла з музичного побуту України, а її назва ототожнювалася з іншим музичним інструментом – бандурою. Така теза народилася у зв'язку з незадовільним станом інструментознавства в XIX–XX ст. Незважаючи на детальний опис М. В. Лисенком у кількох розвідках кобзи О. Вересаєва, плутанину у її класифікації викликало існування кількох коротеньких струн – “пристрункі”, яких, за переконаннями дослідників, на кобзі не повинно було бути. А коментарі щодо способу гри “...лівою рукою граючий охоплює гриф, притискаючи великі струни... супровід мелодії відбувається головним чином на довгих струнах (на грифі), граючий по мірі потреби то понижує звук, подовжує чи скорочує струни, притискаючи їх до грифа на тій чи іншій висоті. Малі струни кобзар не притискає” – вважалися “рудиментами зниклої кобзи”. 1978 року викладач класу гітари київської консерваторії Я. Пухальський звернув увагу на недоречність таких тверджень. Не переїмаючись існуючими бандурними стереотипами, він визнав, що:

“...шість струн (на грифі) не належать до басових струн бандури і можуть виконувати повноцінну самостійну функцію... якщо зробити виконавський аналіз можливостей гри на грифі вересаєвого інструмента та існуючих шести пристрункі, то порівняння буде не на користь останніх”. Останньою крапкою у поверненні української кобзи з небутия була її реконструкція майстром М. Будником та виконання гри та співу В. Кушлетом. Практичний аналіз усіх творів, записаних М. В. Лисенком, довів, що за усіма характеристиками (конструкцією, строем та способом гри) цей музичний інструмент – зразок лютиноподібної кобзи, а Остап Вересаєй, таки (за словами О. Русова) останній кобзар.

КОБЗА

— one of the oldest Ukrainian instruments.

“The name “kobza”, “koboz”, “kobuz”, etc. could be traced back to 1250 (in both slavic and non-slavic documents), therefore its origins should be associated with even more ancient times”. (O. Faminyn). Semantic surveys prove the existence of similar instruments among other nations: “kobyz” - tatar; “kopuz” - turks, “kopuz” - croats, “koboz” - hungarians, “cobza” - romaniens, etc. Thus, locating the origins of prakobza exclusively on the ancient Ukrainian territories is incorrect. There's no doubt that these were the lands where it had obtained the ethnomusical characteristics, typical for the Rus-Ukraine era in 15th-16th centuries. In Poland this instrument was very popular among the nobles (“Prince

Samuili Koretzki used to brilliantly play kobza"), and has inspired many Polish poets in their creative fantasies".

"Powiedz wdzieczna kobza moja umie - li co дума twoja" (Czagrowski - late 16th cent. Polish poet).

In Hungaria kobza was known since 16th century, it existed among the Czech, and in Romania it even exists until now.

One of the first evidence of kobza being played in Ukraine are in the Polish 1584 Paprocki Chronicle: "Kozacy z wielkiej radosci... spiewajac, na kobzach grajac" (Bartosz Paprocki. Herby rycerstwa polskiego. Krakow, 1584, c. 107). Though, in 17th century such a kobzar was called "kobeznik" (kobeznik - Zimorowicz. Sielanki. C. 147).

However, even today some consider kobza to have vanished from Ukrainian music folklore in the old times, and that its name has begun to get associated with bandura - another instrument. Such a thesis emerged due to a poor state of instrumentology in the 19th-20th centuries. Despite M. V. Lysenko's detailed description of O. Veresay's kobza, some certain disorder in its classification was caused by the existence of several short "bystings", which, according to some scholar's beliefs, should not have been there. And the comments of playing technique: "...The left hand is on the neck, pressing the big strings... leading the melody goes mainly on long strings (on the neck), the player, when necessary, lowers the sound, stretching or retrenching the strings by pressing them upon the neck at this or another level. Small strings are not being pressed upon" - were considered "a rudiment of the extinct kobza".

In 1978 the Kyiv Conservatoire guitar class teacher Y.Puhalsky noticed that these statements were wrong. Dismissing the stereotypes, he recognized, that "... the 6 neck strings does not belong to the bass strings of a bandura and maintain an absolutely independent function... The performing analysis of the neck strings' opportunities and the existing 6 "bystings" would not be in favour of the latter". Dotting all "it's" in returning Ukrainian - kobza from oblivion were its reconstruction by master M. Budnyk, and the techniques of performing - by the author of this music project - V. Kushpet.

The practical analysis of all notations made by M. V. Lysenko has proved that, according to all characteristics (construction; pitch and playing techniques) this instrument is an example of a lute-like kobza, and that Ostap Veresay (as said by O. Rusov) is indeed the last kobzar.

ліра (реля). "У IX віці бачимо досить розповсюджений в Західній Європі інструмент із трьома струнами під назвою органіструм, що мав уже вісім клявішів і наканфолений кружок замість смичка" (Г. Хоткевич). Назва, так само як і конструкція, походить з Європи (Німеччина, Італія). Устрій інструменту (басовий бурдон та регульована граюча струна) дозволяв наструювати його на будь-який музичний лад. Мабуть тому на протязі багатьох століть ліра задовольняла різноетнічні європейські смаки. В Україні її побутування адаптується з незрячими мандрівними співцями - лірниками, братські цехи яких, на відміну від кобзарських, обіймали мало не усю етнічну територію України та, на думку К. Квітки, зберегли "думи певно в чистішій формі ніж кобзарство".

Lira (relia). "In the 9th century we see quite a widely spread in Western Europe instrument with 3 strings, named "organistrum", which had already had 8 keys and a rosined disk instead of a bow". (G. Hothevych). Both the name and the design came from Western Europe (Germany, Italy). It's design allowed to set it for performing any tune. Probably, this is why throughout centuries the lyre kept satisfying various ethnic european tastes. In Ukraine its presence is associated with the blind travelling minstrels - "lirnyks", whose trade unions, unlike the ones of the kobzars, covered nearly the whole ethnic territory of Ukraine, and, according to K. Kvitka's mind, have "preserved the ballads, probably, in a cleaner form, than the kobzars did".

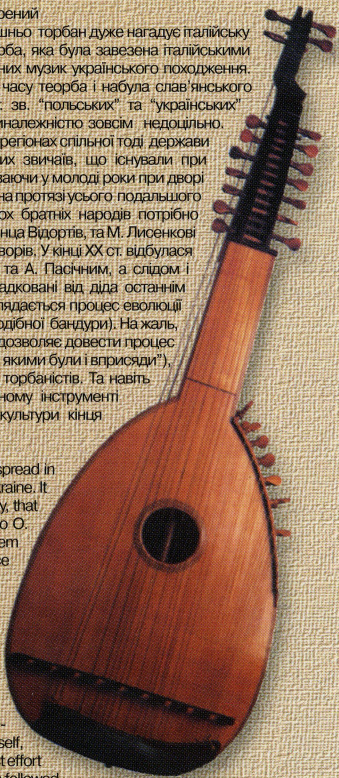

ТОРБАН

— музичний інструмент світських професійних музик, поширений у Польщі в XVII–XVIII ст. та на Правобережній Україні до початку XIX ст. Зовнішньо торбан дуже нагадує італійську лютю – теорбу, тілкі з приструнками. Досить вірогідно, що лютю – теорба, яка була завезена італійськими музикантами до Польщі (за О. Фамінциним), потрапила до рук придворних музик українського походження. Вони й оздобили її суто українським винаходом – приструнками. З того часу теорба і набула слав'янського вигляду, ставши польсько-українським торбаном. Відомі зображення т. зв. "польських" та "українських" торбанів настільки схожі між собою, що класифікувати їх за етнічною приналежністю зовсім недоцільно. Причиною розповсюдження цього музичного інструменту по різноетнічних регіонах спільної тоді держави було наслідування польською та українською шляхтою модних світських звичаїв, що існували при королівському дворі. Так, наприклад, майбутній гетьман І. Мазепа, перебуваючи у молоді роки при дворі польського короля там оволодівши грою на торбані, зберіг любов до нього на протязі усього подальшого життя в Україні. Відродження цього пам'ятника музичної культури двох братніх народів потрібно завдячувати О. Русову за опис родоов торбаністів: Грегора, Каєтана, Франца Відортів, та М. Лисенкові за фіксацію інструменту, прийомів та способу гри на ньому, нотний запис творів. У кінці XX ст. відбулася перша спроба реконструкції цього музичного інструменту М. Будником та А. Пасичним, а слідом і способу гри В. Кушпетом. Врешті вдалося озвучити твори XVIII ст., укладані від діда останнім музикантом з плеяди Відортів – Францем. У способах гри на торбані проглядається процес еволюції українського музичного інструментарію (від лютьнеподібної кобзи до арфоподібної бандури). На жаль, невідповідність сучасної хореографії і етнографічним першоджерелам не дозволяє довести процес реконструкції до кінця та відтворити танцювальні рухи ("14 фігур козака, між якими були і вприсяди"), які, за твердженням Ф. Відорта, були обов'язковими під час гри та співу торбаністів. Та навіть озвучення кількох автентичних нотних зразків на відповідному музичному інструменті дозволяє уявити виконавську естетику одного з жанрів світської музичної культури кінця XVII – початку XIX ст. в Україні.

ТОРБАН

— an instrument of the secular professional musicians, widely spread in 17th–18th centuries Poland and until the early 19th century – on the Rightbank Ukraine. It formally resembles teorba-lute from Italy. Only with the "By-strings". It's very likely, that this teorba-lute, which was brought to Poland by Italian musicians (according to O. Famintsyn), got into the hands of royal court musicians of Ukrainian origin. It's them who must've attached this exclusively Ukrainian know-how – the "bystrings". Since then this lute achieved its Slavic looks, becoming a Polish-Ukrainian torban. All known pictures of so-called "Polish" and "Ukrainian" torbans are so similar, that it's almost impossible to classify their ethnic belongings. The reason for such a vast spreading of this instrument among various ethnic regions of Rzecz Pospolita were the nobles, who were eager to follow the secular fashions, favoured by the King's court. For example, the future Ukrainian Hetman Ivan Mazepa, who has spent his youth nearby the King's throne and learned to play torban there, remained dedicated to this instrument throughout all his following life in Ukraine. The revival of torban became possible due to O. Rusov's survey of Vidortsi' genealogy – a dynasty of torban players, – and M. Lysenko, who has fixed the instrument itself, the playing techniques and noted the compositions. In the late 20th century the first effort to reconstruct torban was undertaken by M. Budnyk and A. Pasichnyi, which was followed by the attempt to play it by V. Kushpet.

Finally, he succeed to bring to life an 18th century melody, inherited by the last of Vidorts - Franz, from his grandfather. These efforts have contributed to the understanding of the evolution of Ukrainian instruments (from the lute-like kobza to the harp-like bandura). Unfortunately, modern choreography doesn't correspond with it's ethnographic origins, making it impossible to bring the full reconstruction to its end and to revive the dancing moves ("14 kozak figures with squatting in between"), which, according to F. Vidort's statement, were a must for performing torbanists.

Though even reviving a few authentic samples gives us a clearer vision of the performing aesthetics of one of the secular genres between 17th-early 19th centuries, in Ukraine.

БАНДУРА

— дзатонний багатострунний музичний інструмент з арфоподібним способом гри (без перетискання струн на грифі). Зразок 1740 року знаходиться у Санкт—Петербурзькій консерваторії під назвою "бандура Недбайла". Існує декілька теорій походження і назви, які ґрунтуються переважно на висновках семантичних досліджень: "pandura", "bandora" — Англія, "bandurija" — Іспанія, "bandurijs" — Грузія, "пандура" — Болгарія, "пандура" — Сербія і т. п. Потрібно зауважити, що походження назви та походження інструменту — речі зовсім неадекватні. Скажімо, англійська бандора та українська бандура окрім схожих назв, більше не мали нічого спільного. Натомість англійська тезка така мала деяке відношення до появи української бандури, "Поляки познайомилися з назвами інструментів від багаточисельних італійських музикантів, які з початку XVI ст., входили до складу королівських капел" (О. Фамінцин).

В середині XV ст. на європейських теренах з'являється новий музичний інструмент — "бандора". На початку XVII ст. вона витіснила з польської світської музики кобзу та частково лютню. На той час кобза була дуже популярна в Україні, а з початку XVIII ст. мода на неї прийшла також у аристократичні кола Росії. Саме з метою відмежування від "холопської" назви "кобза" у панському середовищі і почали називати її шляхетною та модною західною назвою "бандора". Така назва зафіксована у царському наказі 1738 року про заснування музичного навчального закладу у м. Глухові. "В польських словниках та описах інструментів бандура тлумачиться як козацька лютня"(О.Фамінцин). Про те, що по містах грають на бандурах, "а селяни... на кобзі", пояснюючи у дужках, що то "рід бандури", сповідав 1788 р. О. І. Рігельман. Більшість свідків (Берггольц, Штелін, Беллерман та ін.) сповіщали про бандуру XVIII ст., як "інструмент схожий з лютнею, але менший за розміром та за кількістю струн": "тільки рука дещо коротша", "тон абсолютно схожий з тоном люті". Отже, мова велася саме про "козацьку лютню" — кобзу. Та поруч існували справжні бандури на "24 і більше струн...на останніх (багатострунних бандурах) не усі струни натягнуті уздовж грифа, половина — на самому корпусі"(О. Фамінцин). Отже, на початку XIX ст., поруч з лютнеподібними існували і багатострунні музичні інструменти, які "українізувавшись", почали зватися бандурами, а виконавці на них — бандурищиками. Порівнюючи бандури з вересавою кобзою можна констатувати, що на бандурах основними струнами для гри були коротенькі приструнки, розташовані праворуч від грифу над деякою інструменту, а баси на грифі несли другорядну роллю. На кобзі О. Вересаєва основні функції у виконанні мелодії та басів закладені у способі гри на грифі (як на гітарі), а шість приструнків виконували додаткову функцію — збільшення діапазону при гри в одній позиції (народний спосіб гри, при якому рука не рухається вгору по грифу, а знаходиться в одному місці). Існує кілька тез щодо походження української бандури. На мій погляд, вона еволюційно пов'язана з кобзою, а не з гусліми. Давньоруські гуслі мали невелику кількість струн (4—5), на яких грали "бряцанням". Такий спосіб гри притаманний балайцям, не зафіксований в Україні. До речі, як не знайдено жодного зразку самих давньоруських гуслей. Після об'єднання з Литовським князівством (1321 р.) орієнтація русинських земель була спрямована на західну культуру. Імперська культурологічна асиміляція почалася з кінця XVIII ст., коли багатострунний український музичний інструмент "бандура" вже сформувався і побував (1740 р.). На користь тези про походження бандури від кобзи говорять такі факти: а) навіть у XIX ст. більшість бандуристок бандури були симетричні, що притаманне лютнеподібним інструментам; б) основні струни, розташовані на корпусі бандур, звались "ПРИСТРУНКИ", тобто як частина струн ПРИ основних СТРУНАХ на грифі; в) функціональні назви струн на грифі кобзи подекуди зберігалися на бандурах; г) спільність традиційного репертуару та форм діяльності кобзарів та бандуристів; д) конструктивні незручності для виконання на приструнках бандури "думового ладу" у порівнянні з абсолютною зручністю його гри на грифі кобзи. Поява бандури як інструменту гомофону—гармонійної музичної формації не могло відбутися раніше появи та формування самої системи у європейській музиці. Будь—яка відкрита струна (особливо жильна) звучить краще притиснутої без ладків до грифу. Оволодіти прою на інструменті зі стабільною висотою звуку набагато легше. Тому перші приструнки і підштовпували музикантів до створення нового багатострунного музичного інструменту, який у XIX ст. витіснив лютнеподібну кобзу, перейнявши від неї певні виконавські традиції, а у деяких сільських регіонах й назву самого інструменту.

BANDURA

- a diatonic multistring instrument with a harp-like playing technique (without pressing the neck strings). The 1940 original sample is now kept at the St. Petersburg conservatoire under the name "Nedbaylo's bandura". There are several theories of its name's origin, which are mostly based on the results of semantic surveys: "bandura" - Assyria, "bandora" - England, "bandurria" - Spain, "panduri" - Georgia, "pandzura" - Bulgaria, "pandura" - Serbia. It is necessary to mention that the origin of the name has nothing to do with the origin of an instrument. For instance, English bandora and Ukrainian bandura, except for their names, had nothing to do with each other. However, the English namesake actually did have some relationship to the birth of Ukrainian bandura: "The Poles have learned the names for the instruments from numerous Italian musicians, who, since early 16th century, were included into Royal Choirs". (O. Famintsyn). In mid 15th century in Europe appears a new instrument - "bandora". Since the early 17th century it forces out kobza and, partially, lute, from Polish secular music. Those days kobza was very popular in Ukraine, and from the early 18th century this fashion of kobza also travelled to the aristocratic circles in Russia.

Precisely to draw a boundary between a "plebeian" name "kobza" aristocrats begun to use a noble and cute western word "bandora". This name was fixed in the Tsar's 1738 edict on establishing of a music school in Hlukhiv. "In Polish dictionaries and descriptions of instruments bandura is explained as the kozak's lute. (O. Famintsyn).

In 1788 O. I. Rigelmann reported, that they play banduras in towns, "and peasants... play kobza", explaining also, that it's a "kind of bandura".

Most of the evidence (Bergholz, Shtelin, Ballermann, etc.) spoke of 18th century bandura as of "an instrument, similar to the lute, but smaller in size and the amount of strings", "only the neck is a little shorter". "Tone is absolutely similar to the tone of lute". Therefore, they were all speaking about a "kozak lute" - kobza.

But along with the such there existed real banduras "with 24 and more strings... the latter (multistringed banduras) doesn't have all their strings along the neck, half goes across the deck" (O. Famintsyn). Thus, in the early 19th century, along with the lute-like, there existed multistring instruments, which, on getting "Ukrainianized", received the name of "banduras", and the performers playing them - "bandurshyks".

Comparing banduras with Veresay's kobza, it would be fair to say, that with bandura the main operating strings were those short "bystings", located to the right from the neck on the deck of the instrument, and that the bass strings on the neck maintained a secondary role. With O. Veresay's kobza the main function of playing melody basses was lying in the technique of playing on the neck (similar to guitar), and 6 bystrings maintained their additional function - richening the range when played in a steady position (a folk method, when the arm doesn't go up the neck, but remains still).

There are several thesis concerning the origins of Ukrainian bandura. In my opinion, evolutionally it is connected with kobza, rather than gusli. The gusli of the ancient Rus had only 4-5 strings, which were "cranked" upon. Such a technique, typical for balalaika, was never fixed anywhere in Ukraine. By the way, as well as any sample of ancient gusli themselves. The imperial cultural assimilation began in the late 18th century, when a multistringed Ukrainian bandura has already established itself and was widely spread (1740).

In favor of bandura's evolution out of kobza several facts could be mentioned: a) even in the 19th century most of banduras were symmetric, which is typical for all lute-like instruments; b) the main strings on bandura's deck are called "by-strings", as if a group of strings "by" the main strings on the neck; c) some functional names of kobza strings have casually transferred to the ones on bandura; d) similar traditional repertoire and performance styles with both "kobzars" and "bandurists"; e) constructional discomfort in using bandura's by-strings when performing "the ballad manner", if compared to absolute easiness to do so on a kobza neck. Any open string (especially a sinew one) sounds better than the one pressed upon the bare neck. It is much easier to learn to play an instrument with a steady pitch. This is why the first by-strings gave musicians an impact to create a new multistring instrument, which in the 19th century, has defeated the lute-like kobza, incorporating certain performing traditions, and, in some rural areas - even the instrument's name.

*"Врятувати від забуття пам'ятник
життя свого народу є істинний подвиг,
котрий вже і нині має повну важливість в очах
кожної освіченої людини".*

П. Курчи.

*"To save a monument of your nation's life from
oblivion – that is a truly heroic deed, which even
now bears its full value in the eyes of every edu-
cated human being".*

P. Kulish..

Традиційна культура взагалі, та музична зокрема, – явище досить мінливе. Для усвідомлення змін на її тлі потрібно чітко розмежовувати природні та штучні процеси, що обумовлювали її становлення. Відсутність української держави виштовкнула прабатьківські звичаї на існування у консервативному сільському середовищі. Саме там, у піснях та переказах, думах та легендах зберігався духовний заповіт наших предків. Один з виявів етнокультурної самореалізації простежується у сфері музикування. Окрім улюбленого в Україні гуртового співу, розвинулося індивідуальне виконавство пісень у супроводі кобзи, ліри, торбану, бандури. Розквіт цього жанру припадає на XV – XVIII ст. Та вже з кінця XVIII ст. у міській музичній культурі змінюються національні музичні пріоритети на європейські. Потреба у світських бандуристах зникає і народний музичний інструментарій (крім торбану), залишається у руках мандрівної незрячої братії – старців. Кожний період існування цього виконавського жанру потребує докладного вивчення та аналізу. Визнання усіх попередніх співців – музикантів як кобзарів є досить упередженим ствердженням. Тільки реконструкція музичних інструментів, опанування способів та прийомів гри на них, та врешті озвучення автентичного нотного матеріалу – єдиний шлях, який у практичних умовах дозволяє зробити об'єктивні висновки. Порівняльний аналіз різних музичних зразків від кобзарів, торбаністів, лірників, бандуристів XVIII, початку XX ст. демонструє існування жанрових та виконавських відмінностей у традиції, що сформувалися внаслідок різних завдань (світських, духовних, соціальних, політичних і т. п.), що існували перед співцями – музикантами у різні періоди історії. Ці записи є спробою привернути увагу громадськості до процесів реконструкції традиційного виконавства, що на сьогодні є діючим пам'ятником музичної культури України.

Traditional culture as a whole, and music culture in particular, is always a subject of changes. In order to comprehend the essence of such changes, that have influenced its development, we would have to distinctly separate the artificial processes from the natural ones.

The absence of the Ukrainian state has forced out the ancient customs into the conservative countryside environment. It is there, in those songs and rhymes, ballads and legends, the spiritual testament of our ancestors was being preserved.

One of the reveals of ethno-cultural self-expression could be traced in the music sphere. Apart from very popular in Ukraine collective singing, the individual performance, accompanied by kobza, lira, torban and bandura have also developed. The blooming era of this genre would be the period between the 15th-18th centuries. But from the late 18th cent. in the city music culture the national music priorities yield to the european. The demand for the secular minstrels dissapears, and the traditional folk set of instruments (except torban) remains only in the hands of blind travelling old men. Each period of this genre's existence requires a detailed analysis.

Claiming that all previous minstrels were "kobzars" would've been a rather unfair statement. The reconstruction of instruments and the methods of using them, and finally - covering the authentic new material - this is the only way to make correct solutions in practice.

The comparative analysis of different music samples from the "kobzars", "torbanists", "lirnyks", "bandurists" of the 18th - the early 20th centuries shows the existance of genre and performance differences within traditions, that have emerged owing to different tasks (secular, spiritual, social, political, etc.), that minstrels had to confront throughout different historic periods. These recordings is an attempt to bring social attention to the processes of reconstruction of traditional performance, which nowadays is a working model of Ukrainian historic music culture.

КОБЗА
KOBZA

БАНДУРА
BANDURA

ТОРБАН
TORBAN

ЛИРА
LIRA

ДИСК № 1: 1, 2, 3 – реконструйовано за нотацією М. Лисенка від кобзаря XIX ст. Остапа Вересая. 4. Реконструйовано за нотацією П. Демуцького від лірника XIX ст. з с. Бузівка Тарашанського повіту Прохора Завертана. 5. Перший танок адаптовано до традиційної бандури за нотним записом бандуриста Петра Гончаренка (США). Два останні – за нотацією Ф. Колесси з воскових валиків від бандуриста XIX ст. Гната Гончаренка. 6. Реконструйовано за нотацією П. Демуцького від лірника Ридька з Київщини (XIX ст.). 7, 8, 9 - реконструйовано за М. Лисенком від Франца Відорта, онука Грегора Відорта, торбаніста XVIII ст.

DISK № 1: 1, 2, 3 - reconstructed after M. Lysenko notations of the 19th century minstrel Ostap Veresay. 4. Reconstructed after P. Demutsky notations of the 19th century minstrel Prokhor Zaveratan. 5. The first dance is adapted for traditional bandura according to the notation of banduryst Petro Goncharenko (USA). The following two - after the notation of F. Kolessa from wax cylinders of the 19th century minstrel Hnat Goncharenko. 6. Reconstructed after P. Demutsky notations of "Irmuk Rydko" from Kyiv region (19th century). 7, 8, 9 - reconstructed after M. Lysenko from Franz Vidort, the grandson of Gregor Vidort, the 18th century torbanist.

ДИСК № 2: 1. Мелодія за Г. Ткаченком, супровід відповідає виконавській традиції бандуристів XIX ст. 2. Один з численних зразків жартливої пісні з репертуару бандуристів та лірників XIX - початку XX ст. 3. З репертуару Георгія Кириловича Ткаченка (XX ст.). 4. Реконструйовано за нотацією П. Демуцького від лірника Романа з Київщини (XIX ст.). 5. Відтворено за нотацією 1968 р. В. С. Стельмашука від Г. Солецької з с. Скородинці Чортківського р-ну. 6. Реконструйовано за нотацією П. Демуцького від лірника Романа з Київщини (XIX ст.). 7. Реконструйовано за нотацією М. Лисенка від кобзаря О. Вересая (XIX ст.). 8. Супровід до пісні зроблено за концепцією В. Кушпета про природну еволюцію традиційного музикування. 9. Супровід до пісні відповідає виконавській естетиці XIX - поч. XX ст.

DISK № 2: 1. Melody after G. Tkachenko, accompaniment is adequate to the performance tradition of the 19th century bandurysts. 2. One of the numerous examples of a humoristic song from the bandurysts and liryks repertoire of the 19th - the early 20th centuries. 3. From Georgiy Kyrylovych Tkachenko's repertoire (20th century). 4. Reconstructed after P. Demutsky notations of a 19th century Kyiv region liryk Roman. 5. Reconstructed after 1968 V. S. Stelmashchouk notation of H. Soletska from the village of Skorodyntsi, Chortkiv district. 6. Reconstructed after P. Demutsky notations of a 19th century Kyiv region liryk Roman. 7. Reconstructed after M. Lysenko notations of O. Veresay (19th century). 8. Accompaniment provided according to V. Kushpet's concept of the natural evolution of traditional music-making. 9. Accompaniment is adequate to the performance aesthetics of the 19th - the early 20th century.

Володимир Кушпет -
викладач вищої
педагогічної школи
кобзарського мистецтва.
Випускник Київської
консерваторії по класу
бандури.

Один із засновників
відомого ансамблю
"Кобза". Дослідник
кобзарсько-лірницької
виконавської традиції.
Учасник Київського
кобзарського цеху та
Всеукраїнської спілки
кобзарів. Автор
підручника "Самовчитель
гри на старосвітських
музичних інструментах"
та багатьох інших
публікацій.

Volodymyr Kushpet

is a teacher at the High
Pedagogic School
of Kobzars' Art.
He graduated from the Kyiv
State Conservatoire, the
bandura class, and later
became one of the
founders of the legendary
"Kobza" band.

He is a dedicated
researcher of the kobzars'
and lirnyks' performing
tradition,

a master of the Kyiv
Kobzars' Guild and a mem-
ber of the Ukrainian
Kobzars' Union.

He is an author of
"The Old Style Instruments
Playing Manual" and
numerous journalistic arti-
cles.

1
CD

Виконавська традиція співців-музик
XVIII – початку XX ст.
КОБЗА, ЛІРА, ТОРБАН, БАНДУРА

Ukrainian minstrel tradition between
the 18th – the early 20th centuries
Instruments: kobza, lira, torban, bandura

Виконує ВОЛОДИМИР КУШПЕТ
Performed by VOLODYMYR KUSHPET

2
CD

Виконавська традиція співців-музик
XVIII – початку XX ст.
КОБЗА, ЛІРА, ТОРБАН, БАНДУРА

Ukrainian minstrel tradition between
the 18th – the early 20th centuries
Instruments: kobza, lira, torban, bandura

Виконує ВОЛОДИМИР КУШПЕТ
Performed by VOLODYMYR KUSHPET

ДИСК № 1: 1. "Дудочка", "Козак-валець" (танці) - kobza. 2. "Киселик" (танок) - kobza. 3. "Дума про Хведора безродного" (козацька псалма) - у супроводі kobzi. 4. "Розпінання Христа" (псалма) - у супроводі ліри. 5. "Млинок", "Саврадим", "Молодичка" (танці) - бандура. 6. "Georgin" (кант) - у супроводі ліри. 7. "Подорож Вацлава Ржевуського" (муз. Грегора Відорта) - у супроводі торбану. 8. "Відортова пісня" (муз. Г. Відорта) - у супроводі торбану. 9. "Спів Ревухи" (муз. Г. Відорта) - у супроводі торбану.

DISK № 1: 1. "The Pipe", "The shaky kozak" (dances) - kobza. 2. "Kyselyk" (dance) - kobza. 3. "A ballad of Khvedir without any kin" (a kozak psalm) - acc. - kobza. 4. "Crucifixion of Christ" (psalm) - acc. - lira. 5. "The Mill", "Savradym", "Molodychka" (dances) - bandura. 6. "St. George" (chant) - acc. - lira. 7. "A journey of Vaclav Rzevusski" (music by Gregor Vidort) - acc. - torban. 8. "Vidort's song" (music by G. Vidort) - acc. - torban. 9. "Revukha's singing" (music by G. Vidort) - acc. - torban.

ДИСК № 2: 1. "Побратався сокіл" (за автентичним кобзарським жанровим визначенням - "вулична" пісня) - у супроводі бандури. 2. "Біда" (за автентичним визначенням - "штучка") - у супроводі бандури. 3. "Про Саву Чалого" (козацька пісня) - у супроводі бандури. 4. "Потоп" (псалма) - у супроводі ліри. 5. "Каперуш" (танок) - ліра. 6. "Христу на хресті" (псалма) - у супроводі kobzi. 7. "Дума про удову і трьох синів" - у супроводі kobzi. 8. "Гей гук, мати, гук" (козацька пісня XVIII ст.) - у супроводі kobzi. 9. "Хлопці-молодці" (вір С. Руданського) - у супроводі kobzi. 10. "Ой, джигуне" (жартівлива пісня XIX ст.) - у супроводі kobzi.

DISK № 2: 1. "Fraternized did falcon" (according to the authentic kobzar's genre definition - "street" song) - acc. - bandura. 2. "Trouble" (authentic definition - "smart-stuff") - acc. - bandura. 3. "About Sava Chalvi" (kozak song) - acc. - bandura. 4. "The flood" (psalm) - acc. - lira. 5. "Kaperush" (dance) - lira. 6. "To Christ on the cross" (psalm) - acc. - kobza. 7. "The ballad of a widow and three sons" - acc. - kobza. 8. "Hey huk, mother, huk" (18th century kozak song) - acc. - kobza. 9. "Cheerful fellas" (by S. Rudansky) - acc. - kobza. 10. "Hey you, jigune" [gigolo] (19th century humoristic song) - acc. - kobza.

Ексклюзивний продаж:
НОВА ДИСТРИБУЦІЯ
E-mail: NewDistr@ua.fm

Дрібнооптовий та роздрібний продаж:
м-н «Компакт-Диски»
пр-т Перемоги, 74, тел.: +38 (044) 456-8236

000000772002

000000772002

Вироблено в Україні UA: CD

КОНТРОЛЬНА МАРКА
Кушпет В.Г.
"Виконавська
традиція
співців-музик XVIII
початку XX століття"
K 072277 АД

© 2002, Темпора
© 2002, Володимир Кушпет
© 2002, оформлення: Ярослав Михайлюк
Всі права застережені,
порушення переслідуються за законом
Комп'ютерний дизайн: Алла Ядун
Премайстерінг: Юрій Панкратов
Переклад: Тарас Ганжа
Поліграфія: ДП «Такі справи»

